

Iskaja vam dan dana
nedelj in praznikov.
Issued daily except Sun-
days and holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravitelj
prosveta:
2627 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2627 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXI. Chicago, Ill., torek, 26. junija (June 26), 1928. STEV.—NUMBER 149

Kako trust električne sile davi svobodno razprave

Preiskava in zaslišanje pred
svetno obrtno komisijo razkri-
vata trustovske metode.

Washington, D. C. — Zelo klav-
erna postava je bil John S. She-
ridan, tajnik Missouriskega od-
bora o javnih potrebninah, ki je
stal pred svetno obrtno komisijo,
ki preiskuje metode trusta za
proizvajanje in oddajanje elek-
trične sile.

To so bila pisma, ki jih je pi-
sal on z namenom, da zadavi svo-
bodno razpravo o občiniki lastni-
vi v Missouriju in bližnjih dr-
žavah.

Healy, glavni odvetnik komi-
sije, je večkrat tako ugnal Sheri-
dana, da je priznal, da je pisal
pisma, v katerih je dvomil
o resničnosti svojih javnih izjav
za javnopotrebninske družbe.
Kot priča priznal, da so nje-
gove trditve, da je denar, vložen
v javnopotrebninske družbe, bil
lastina vdov in sirot, navadna
bedastoča. Izrekel je, da obža-
lja, da se je posluževal takih
besed glede denarja javnopot-
rebniških magnatov.

John W. Colton, javnopotreb-
niški veščak, je že lani protesta-
l, da je velika krivica, ako se
občinske naprave imenujejo
socialistične in boljševiske. She-
ridan mu je v privatnem pismu
odgovoril, da je v pravem. Kljub
temu priznanju, je pa Sheridan
trdil svojo napačno doktrino
skoli več let. Ko ga je odvetnik
Healy vprašal, zakaj je to po-
čenjal, je klaverno odgovoril,
da človek lahko v štirih letih in
o praktičnih razmerjih izpremi-
njen svoje mnenje.

Sheridan, bivši častnik, ki
je pisaril o športnih rečeh, se je
trudil utihniti Carl D. Thomp-
sona, tajnika Lige za javno last-
ništvo, ko je hotel govoriti v I-
owi, Minnesoti, obnih Dakotah in
Missouriju leta 1924. Pisal je
števila pisma ravnateljem jav-
nopotrebninskih družb, da pride
Thompson v državo. Pisal je,
da je Thompson v Iowi rekel
pred svojimi poslušalci, da jih
trust oplenuje in da mesečni
račun v Ontariu v Kanadi znese
na družino in mesečno le \$1.24
za uporabo elektrike. Taka propa-
ganda se je zdelala izredno ne-
varna za elektrarnarske kompa-
nije in Thompsona je treba vredi-
vati v jarek.

Keith Vawter, ravnatelj agen-
cije, je odgovoril na protestna
pisma, da je Thompson učinkovit
govornik in da je govoril tako,
kot se spodobi. Omenil je, da on
ne vidi vzroka, čemu bi se jav-
nopotrebninske družbe razbur-
jale, ako niso njih cene rez ode-
ruške. Sheridan in razni pre-
sedniki javnopotrebninskih družb
so zastavili vprašanje: "Ali naj se
Thompson uniči ali modifizira?"
Vawter je dejal, da je dobil de-
setkrat več protestov proti
Thompsonu iz države Missouri.
Preden je prišel v državo Missou-
ri, kot v dveh mesecih, ko je
govoril v državah Iowi in Min-
nesoti, Vawterju niso povedali,
da je bila ta propaganda že na-
prej organizirana proti Vawter-
ju. Vawter je končno suggestiral,
da Thompson modifizira besede,
ki niso poetene in pravične.

"Mislim, da bi bilo zelo ne-
spametno argumentirati sedaj z
Thompsonom," je pisal Sheri-
dan. "Ampak bojovati se mora-
mo trdo in naglašati socializem,
komunizem in anarchizem in na-
cionaliziranje zemlje, kajti mis-
sourski farmarji to sovražijo,
kot črtijo hudica."

Oženem, ko se je vrnila ta
propaganda proti govoorniku, ki
je učil ljudstvo, se je zastrupila
s tiskano propagando tudi zdrava
in poštena misel na srednjih
stoh in korist javnopotrebnin-
skim magnatom.

Nadaljne drobtine Železniškim delavcem

Uradniki in nameščenci na to- vornih postajah dobili mikro- skopičen povisček.

Chicago. — Več mezdnih spov-
rov med železniškimi družbami
in njihovimi nameščenci je bilo
te dni poravnanih potom vladne-
nega posredovalnega odbora.

Nameščenci v pisarnah in na
tovornih postajah Union Pacific
železnice so dobili nekaj povisček,
in sicer prvi štiri, drugi pa pet
centov na uro. Prizadetih je
1850 delavcev. Delavci iste ka-
tegorije, 1500 po številu, pri
Chicago, St. Paul, Minneapolis
& Omaha družbi so dobili nekaj
centov povisčka. Signalisti na
Nickel Plate progi so dobili tri
cente več na uro.

Francija zdaj plačuje za vojno in "zmago"

Poincarejeva stabilizacija fran-
ka pomeni za 80 odstotki no-
tranih vojnih posojil. Frank
dobil 20% predvojne zlote
vrednosti.

Paris, 25. jun. — Nova fran-
ciska zbornica je včeraj odglo-
svala 450 proti 22, da se stabi-
lizira valuta franka po načrtu
Poincarejeve vlade. S tem skle-
pom je frank spet na zlati podlagi
in njegova stalna vrednost
je določena na približno štiri a-
meriške cente. Pred vojno je bil
vreden 20 centov.

Sklep zbornice pa pomeni še
več. Z eno samo potezo peresa je
vrednost vseh francoskih notra-
njih vojnih bondev znižana za
osemdeset odstotkov. Kdor je
posodil vladi sto zlatih frankov,
jih ima danes dobiti le dvajset.
Lastniki bondev — in teh je na
milijone — so izgubili milijarde
frankov, na drugi strani pa je
vlada čez noč obogatila za mili-
jarde, ker je domači dolg dom-
lega izbrisan. Vse zahteve orga-
nizacij zadolžničarjev, da se jim
zajamči kakšno povračilo, so bi-
le odklonjene.

Tako so Francozi končno pla-
čali vojno in "zmago." Med vo-
jno je Francija plačevala vojne
stroške s posojili iz Anglije in
Amerike, takoj po vojni se je pa
tolažila z iluzijo, da bo Nemčija
plačala vse stroške. Naposled je
prišlo, kakor je moralo priti, da
mora Francija večidel sama
plačati.

Med onimi, ki zdaj pomagajo
plačevati Franciji vojne stroš-
ke, je tudi mnogo Američanov,
ki so med vojno kupili francoske
vojne zadolžnice in jih pla-
čalo po 88 zlatih frankov ali
\$17.60. Danes so vredne po
\$3.80.

Trije letalci se ubili.
File, Va. — Trije mornariški
letalci so se v nedeljo ubili, ko
je krilo velikega trimotornega
Fokkerjevega transportnega le-
tala treščilo na zemljo in se tri-
krat prekucnilo, ko se je spušta-
lo na tla v bližini tega mesta.

Med ubitimi je major Charles
A. Lutz, najstarejši mornariški
letalec, ki je pilotiral letalo. Le-
talcji so bili namenjeni v Nika-
ragvo.

Pretepljen do smrti radi za-
varovalnine.

Detroit, Mich. — Tukaj je bi-
la aretirana Caroline E. Witschi
na obdobju, da je pretepla svo-
jega 5 letnega nečaka Andrew
Creekmora, ki je radi poškodb
umrl. Par tednov prej je Witschi
dala zavarovati dečka za \$500 in
da se polasti zavarovalnine, je
izvršila umor.

Varovana naprava tež- ko ranila dva rudarja

Rudarji se boje te vrste varnost-
nih naprav.

Centralia, Pa. — Rudarji, ki
so delali v hodniku premogovni-
ka Philadelphia Reading kompa-
nije, so zmešali žice svoje bat-
terije z žicami baterije drugih
dveh rudarjev, ki sta priprav-
ljala v bližini strel in nekdo je
pritisnil na gumb. Užgala sta se
oba strela hkrati in rudarja, ki
sta nabijala šele strel, sta bila
teško poškodovana. Ponesrečena
rudarja sta Charles Petrovich in
Frank Polaski. Prvi je star
44, drugi pa 34 let.

Philadelphia & Reading kompa-
nija je nedavno napravila veli-
ko kampanjo, da prisili rudarje,
da se poslužijo baterije me-
sto užigalne niti za užiganje
streljav. Kompanija je poduče-
vala rudarje, da baterije znižajo
nevarnost, da eksplodira plin,
ker morajo užigalne niti priži-
gati za šveplenko. Rudarji so vlo-
žili pritožbo pri odboru za iz-
ravnavo sporov, kjer se čaka re-
šitve.

Ena baterija stane petnajst
dolarjev.

Medtem, ko je pritožba pred
odborom, sta bila dva rudarja
teško poškodovana, ker so bile
žice zamenjane. Rudarji smatra-
jo to nesrečo za zadosten dokaz,
da baterije niso popolnoma var-
no sredstvo. Rudarji govorijo
med sabo, da je kompanija ku-
pila celo zalogo baterij po niz-
ki cenli, jih nekoliko popravila,
zdaj jih pa prodaja rudarjem z
dobičkom.

Rekonstrukcija na Klajskem

Ameriški diplomat se prvi po-
svetuje z novim režimom. De-
mobilizacija armade.

Sangai, 25. jun. — Ameriški
konzul Edwin S. Cunningham je
posetil dr. C. T. Vanga, ministra
zunanjih zadev nove kitajske
vlade. Kaj sta govorila, ni še
znano, toda kitajski listi sma-
trajo, da je konferenca znak
prijeteljske geste s strani Zdru-
ženih držav. Ameriški diplomat
je bil prvi, ki je stopil v dotiko
z nacionalistično vlado.

Nankingska vlada naznanja,
da prične takoj s programom
rekonstrukcije. V Sangaju se
zgradi postaja brezžičnega brzo-
java, ki bo tako močna, da bo
možna direktna zveza z Ameri-
ko.

Generalissimo Kaišek je odre-
dil, da se takoj razpusti naciona-
listična armada, ki šteje poldru-
gi milijon mož. Medtem se orga-
nizira enotna stalna armada, ki
bo štela pol milijona mož in ka-
tera bo pod kontrolo centralne
ljudske vlade. To bo prva kitaj-
ska federalna armada. Doselej je
bila armada razkosana po provin-
cih in pod provinčnimi mili-
taristi.

Vprašanje Mandžurije čaka na
rezultat pogajanj, ki so jih na-
cionalisti začeli z generalom
Cang Hsuehliangom, sinom po-
kojnega diktatorja Cang Tso-
na, kateri je zdaj governor man-
džurskih provinc. Kuomintang-
ska vlada zahteva, da mladi
Cang pripozna njeno oblast v
Mandžuriji.

Samomor bančnega uradnika.
Noblesville, Ind. — Citizens
State banka, ena najstarejših v
državi, ustanovljena leta 1869,
je 23. t. m. zaprla svoja vrata,
ko je preiskava državnega ban-
čnega departamenta ugotovila
primanjkljaj \$147,000 v raču-
nih glavnega knjigovodja, ki je
bil vpisen v banki 28 let. Ko je
bil primanjkljaj odkrit, je knji-
govodja Omar G. Paterson od-
šel v svojo sobo v hotelu in spil
steklenco karbolove kisline in
je bil v par urah mrtev.

BESERE IN LE BESERE TUDI V HOUSTONU

Govornik je kazal na rakrano od-
daleč, ni pa hotel poguma po-
vedati, kako se naj ozdravi.

Houston, Texas. — Otvoritveni
govor na konvenciji demokra-
tične stranke je obdržal Clau-
de Bowers. Ko se je bližal h kon-
cu svojega govora, je dejal: —
"Še nikdar ni bila kontrola vlad-
e tako dovršeno osredotočena
kot sedaj."

Avtor "Jeffersona in Hamil-
tona" je razgrnil pred delegati
korupcijo, ki je bila nesreča
skoli osem let Harding - Cool-
idgeve administracije. Smešil
je trditve republikancev o splo-
šni prosperitetti. Očigoval je im-
perialistično politiko Coolidge v
Nikaragvi. Govoril je o Woodrow
Wilsonu kot o pobogu, ki je popo-
lnoma nedolžen glede imperi-
jalističnih napadov v latinski
Ameriki.

"Sanje Hamiltoniancev so se
izpolnile, ko je ljudstvo spalo,"
je rekel govornik. Hoteli so im-
meti organizirano bogatstvo v
posesti vlade — jga imajo. Ho-
teli so, da postane vlada dobička-
nosna za mogočca, pa imajo to.
Država Hamiltoniancev je po-
trebni tempelj meta, ki stoji na
vzponjenih hrbtnih kmetov in
zdaj ga akoraj lezamo.

"Dajte oplenjevalni zvezi še
osem let več vladnega sodelovan-
ja in zveza kompanij za pri-
znanje in oddajanje električne
sile bo izročila kontrolo javnih
potrebnih sredstev cesarstvu
pedicij ljudstvi."

Ko je govornik označil trust za
proizvajanje in oddajanje elek-
trične sile za oplenjevalno
zvezo ni ni obljubil, da se bo de-
mokratična stranka bojevala
proti trustu, ker je več kot po-
lovska voditelj stranke po-
kornih slušabnikov trusta, je
spregovoril bojni klic: "Stojimo
nasproti sovražniku, ki je po-
nestal arogant z uspehom. Bila
bi infamija, ako sovražnik do-
volimo, da nas popleli ali ukani
na predvečer take bitke."

Njegov lasten argument je
pustil Bowers v brezupni pozic-
iji. Hvalil je demokratično stran-
ko, ker zagovarja pravice držav,
potem je podal sliko trusta za
proizvajanje in oddajanje elek-
trične sile, s katerim se lahko
obračuna le z jasno in močno
ljudsko politiko, kar pomeni zve-
zno politiko. Ker ni mogel citira-
ti niti enega zmožnega demo-
kratičnega voditelja, ki bi ponu-
dil zdravilo proti nevarnosti o-
plenjevalne zveze za ljudstvo,
ker se nihče ne upa zagovarjati
javnega lastništva, je pustil
viseti vprašanje v zraku. Šel je
sredi odra in pozval stranko k
solidarnosti.

NEVARNOST TUNELSKEGA DELA.

Mezde so pa nizke.

Leavenworth, Wash. — Pri
Mill Creeku grade velik tunel.
Neki delavec se je izrazil, da je
pogrebnik in Leavenworthu pri
vojni kupiti vakuemu delavcu par
čevljev, ako gre delavec delat v
tunel. Pogrebnik se zaveda, da
čevlji kmalu nazaj dobi, vrhte-
ga pa še zasluži pri pogrebu.

Bolničnik so polne poškodova-
nih tunnelskih delavcev. Mezde
so nizke. Dnevna mezda v tunc-
lu je \$4.80, zunaj tunela pa 4
dolarjev.

Opeka ubila dečka.

Chicago. — William Keller,
star enajst let, je v nedeljo u-
mrl v okrajni bolnici radi po-
škodbe, katero mu je zadala ope-
ka, ki je padla nanj, ko je šel
mimo postopja, katerega grade
na 3309 N. Kildare Ave.

Nesreča na križišču.

Topeka, Kans. — Šest oseb
je bilo v nedeljo ubitih, ko je
vlak Union Pacific železnice tre-
ščil v avtomobil, v katerem so
vozili, na križišču, štiri milje
južno od tukaj.

Rudarji še niso varni zunaj premogovnikov

V Scrantonu se pogreza svet. —
Rudar komaj rešili svoje živ-
ljenje.

Scranton, Pa. — Rudar lahko
smrtno poneseči v premogovni-
ku. Ali v Scrantonu so razmere
take, da rudar lahko najde svo-
jo družino mrtvo, ko se vrne
z dela domov. Nihče ne more
povedati, kje in kdaj se pogre-
nem svet v Scrantonu, pod ka-
terim so izpeljani rovi in hodniki
premogovnika.

Tri družine so urno sbežale
na cesto, ko so opazile never-
nost, da se pogreza svet komaj
lučaj proč od prostora, na ka-
terem je leta 1926 izgubilo pet
oseb življenje.

Oni dan je delal tam neki ru-
dar na vrtu, ko se je pričel ne-
pričakovano pogrezniti svet. Ru-
dar se je prijel za plot in si tako
rešil življenje. Tam, kjer je de-
lal, je nastala velika jama v
zemlji.

Švedje rešili Nobla

Njegovo moštvo je še v ledeni
puščavi. O Amundsenu tuči še
ni glasu.

Kings Bay, 25. jun. — Gene-
ral Nobile, poveljnik uničenega
polarnega zrakoplova "Italia",
se danes nahaja na svojem opo-
režnem parniku "Citta de Mila-
no" v tukajšnjih vodah. Z njim
vred se nahaja tudi njegov inžen-
jer Natale Ceccioni. Oba je rešili
švedski aeroplan "Upland," ki
ga je pilotiral kapitan Tornburg.
Letalo s Tornburgom je med
nedolžnim poletom, če pobera še
ostale štiri Noblova moštva s so-
motne ledene ploče, ne čestri se
nahajajo še od 26. maja, pristalo
nekje na ledu, ko je odpove-
dal motor. Drugi švedski in nor-
veški letalci so odšli na pomoč.

Nobile in njegov tovarš sta
oba težko ranjena in drugače
bolna. Tornburg, ki je najprvo
pobral Nobila s ploče, ga je od-
nesel na parnik "Quest," ki je
bil v bližini; od tam je bil kas-
neje prenešen na parnik "Citta
de Milano."

Kaj se je zgodilo s osmimi I-
talijani, ki so ostali sami v
košari zrakoplova, ko je vihar
odnesel ostanke "Italije" nekam
proti zapadu, je še danes miste-
rij. Istotako je neznan usoda
trojice, ki se je 26. maja ločila
od Nobilove skupine in odšla peš
po ledu, pa poišče pomoč.

O slovečem norveškem polar-
nem raziskovalcu Amundsenu,
ki je pred enim tladnom poletel
s petimi Francozi vred v ledeno
puščavo, da poišče Nobila, ni
še danes nobenega glasu.

Vladna kriza v Nemčiji.

Berlin, 25. jun. — Hermann
Mueller, socialist, ki ima sestavi-
viti novo nemško koalicijsko
vlado, ni še danes izvršil naloge.
Njegov poskus, da organizira
"veliko koalicijo," se je izjalovi-
vil. Stresemannova I j u d s k a
stranka se upira gotovim pogo-
jem socialistov. Preostaja mu
torej še "oča koalicija" z de-
mokrati in klerikalcji.

Mussolini in Chamberlain v
sporu.

London, 25. jun. — Gerko pri-
jateljstvo med Mussolinijem in
angleškim zunanjim ministrom
Chamberlainom je postalo m-
zlo po zadnji seji sveta Lige na-
rodov v Ženevi. Chamberlain je
jezen, ker mu je Italijanski za-
stopnik vrgeł več polen pod no-
ge.

Nesreča na križišču.

Chicago. — William Keller,
star enajst let, je v nedeljo u-
mrl v okrajni bolnici radi po-
škodbe, katero mu je zadala ope-
ka, ki je padla nanj, ko je šel
mimo postopja, katerega grade
na 3309 N. Kildare Ave.

ZBOROVANJE BIROJA S.D.J. V BRUSLJU

Na razpravo socialističnega kon-
gresa pridejo štiri vprašanja.
— Kongres se predloži tudi
poročilo mednarodne šenske
konferencie, ki se vrši pred
kongresom.

Bruselj, Belgija. — Biroj so-
cialistične delavske internaciona-
nale je zboroval in se pečal z a-
fero angleškega socialisti Alberta
Thomasa, ki se je udeležil kon-
gresa fašistovskih strokovnih
organizacij kot ravnatelj med-
narodnega delavskega urada v
Ženevi. Thomas se je zagovarjal,
da se ni udeležil zborovanja
fašistovskih strokovnih društev
kot socialist, ampak le kot ravnatelj
mednarodnega delavskega
urada v Švici. Socialist Friedrich
Adler iz Avstrije je v dobro pre-
mišljenem članku protestiral
proti Thomasu. Holandski so-
cialistični list "Het Volk," kate-
rega urednik je Thomasov prijate-
lj von de Bode, je Thomasa
vzel v zaščito. To je povzročilo,
da je biroj socialistične delavske
internacionalne zavzel svoje sta-
lišče o tej aferi. Biroj je sklenil,
da obdržuje obnašanje Thomasa
in proglašajo, da je bil protest
Friedrich Adlerja na mestu. S
tem je socialistična internaciona-
nala kot najvišja instanca v
stranki izrekla, da obstri ne sme-
jo zapeljati nobenega socialisto-
va, da se postavi v nasprotje s ob-
čutki delavskega sveta, ki
savrta fašizem kot svojem
smrtnemu sovražniku, ker je fa-
šizem s svojimi političnimi
delavci v fašistovski pristni or-
ganizaciji.

Socialistični mednarodni kon-
gres prične dne 5. avgusta v
Bruslju. Dnevni red kongresa
je določen. Nanj pridejo štiri
vprašanja. Svetovni položaj in
demokracija. Razvoj kapitali-
nevarnosti za delavsko gibanje
sma po vojni. Militarizem in
razborovanje. Kolonijalna po-
litika in delavski rasred. Kon-
gresa bo tudi predloženo poro-
čilo mednarodne šenske konfe-
rence, ki se vrši pred kongre-
som.

Demokratični obisk

Začne se danes v Houstonu, Tex.
Houston, Tex. — Konvencija
demokratske stranke se otvori
danes v Houstonu. Claude C.
Bowers iz New Yorka bo imel
otviritveni govor. V sredo se
bodo bavili s pooblaštili delega-
tov in a platformo. V četrtek
pride na vrsto nominacija pre-
sedniškega in podpredsedniške-
ga kandidata. Vodje upajo, da
bo konvencija zaključena v pe-
tek.

Senator Gooding umrl.

Gooding, Idaho. Senator F. R.
Gooding, ki je pred več meseci
vodil preiskavo glede razmer
med rudarji, ki stavkajo v Penn-
sylvaniji in drugod, je v nedeljo
umrl za operacijo na raku v čre-
vih. Gooding, ki je bil nekoliko
napreden republikanec, je sma-
tral, da mora kongres s posebnim
zakonom nekoliko rešiti
krizo na polju mehkega premo-
ga.

Raketni avto zletel v zrak.

Berlin, 25. jun. — Drugi po-
skus z raketnim avtomobilom, s
katerim je hotel njegov lastnik
Fritz Opel dosegati najvišji rekord
v hitrih, je bil flasko zadnje so-
boto. Avto je bil prazen, le ma-
čko so postavili vanj v kletki. Ko
je avto drvel kakih 50 metrov,
so eksplodirale vse rakete in av-
to je zletel 200 čevljev v zrak in
padel na tla v kosih z ubito
mačko vred.

Pleena tekma v New Yorku.

New York. — Pleena tekma,
ki ima posekati nedavni rekord
v Chicagu, je v toku še dva te-
dna v Madison Square Gardens.
Enajst parov se še mota na po-
du.

Lloyd George pika cer- kev radi vojne in beda

Vprašuje, kje je bratstvo in člo-
večanstvo med kristjani, in
pravi, da je cerkev precj od-
govorna.

London, 25. jun. — David
Lloyd George, vodja liberalcev
in bivši premijer, je včeraj na
nekem cerkvenem zborovanju v
Londonu ostro kritikal cerkev
radi njenega hinavkega stališ-
ča v teoriji in prakti napram
vojni in bedi. Rekel je, da cer-
kev ni pokazala v sadnih sto-
letih nobenega napredka, pač pa
je nazadovala — in tega si je
sama kriva. Dalje je rekel, da
so gotova vprašanja, na katero
cerkev ne more odgovoriti, če jo
postavimo na svedoški stol.

"Kje je spjalice krščanstva
vprico poslanice: 'Mir na semili
in dobro voljo ljudem?'" je vpra-
šal George, nakar je nadaljeval:
"Ako postavimo krščanstvo na
avedoški stol, nam ne more od-
govoriti na to vprašanje. Zadnje
vojno so povzročili monarhi, dr-
žavniki in vojskovodje, ki so bi-
li vsi kristjani, vsi do zadnjega,
ne pa ateisti, pagani ali krivo-
verci. Ko je bila vojna napove-
dana, ni bilo niti enega krščan-
skega ministra ne monarha, ki
bi bil izjavil: 'Ne, tega umora
ne sme biti.' Pogledajmo danes Ev-
ropo. Več mladeničev v najšep-
slih letih življenja se danes vidi
v ubljanju drug drugega kot
kdaj prej na svetu. Kaj ima cer-
kev odgovoriti na to? Prvijo,
da cerkev ni odgovorna, jas pa
pravim, da je."

Lloyd George se je nato po-
poročeval in Kelloggovega miro-
nega paktu, ki je poveljeval na-
vojni, da se odpravi vojna. Ve-
lika krščanska dešeta (Ameri-
ka) predlaga, da se vse druge
dešete izjavijo proti vojni in za
stalni mir. Mogoče podpisajo ta
predlog, potem pa bodo isti mo-
že, ki podpisajo, raspravljali na
sejah svojih kabinetov v Ameri-
ki, Angliji in Franciji in po vsem
svetu, kako bodo gradili več
bojnih ladij in potrošili milij-
one za mehanizem klanja. S sa-
mimi deklaracijami in podpis-
ni bodo nikdar odpravili vojne.
Kje je lepa deklaracija kot je
"Mir ljudem na semiji . . ." in
koliko je pomagala?

TRUSTOVSKA PODRUŽNICA IMA DVE STROJNICE.

Eno ima v varstvu policije, dru-
go pa v svojem glavnem stan-
su.

Chisholm, Minn. — Oliver I-
ron Mining kompanija, podru-
znica železarskega trusta, ima e-
no strojnico shranjeno pri Har-
ry Colu, kapitanu uniformirane
policije v Chisholmu, drugo pa
hrani v posloplju "Lyceum Bldg."
v Duluthu. V tem posloplju je
tudi glavni stan za volunarenje
ped delavci.

Strojnici izstrelila več sto
streljev v eni minuti. In sicer
odstala toliko streljav, da lahko
njun pobojujnik pošlje delavce,
zbrane na shodu, v nekaj minu-
tah v večna lovljaka.

Pleena tekma v New Yorku.

New York. — Pleena tekma,
ki ima posekati nedavni rekord
v Chicagu, je v toku še dva te-
dna v Madison Square Gardens.
Enajst parov se še mota na po-
du.

PROSVETA
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta; Chicago in Cincero \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta, in za inštamstvo \$2.00.
Naslov za vna, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2557-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$2.00 per year.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS
193

Detanj v oklepaju n. pr. (May 31-1932) poleg veljave imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom poteklo naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

"KMEČKA IN DELAVSKA VLADA" V RUSIJI STOPA VEDNO BOLJ NA DESNO.

O tem sprejemu ni Zinič nič poročal v hrvaškem komunističnem "Radniku," o njem ni znil besede drugi strašni "revolucionar" Bartulović, ki se je preselil v Detroit, da je prav blizu kanadske meje. Zdaj sede v kašit "hudih revolucionarji," ki za zajuterk pojedó po enega kapitalista, za večerjo pa kar dva in povrh še enega socialpatrijota, najraje urednika "Proletarca," "Prosvete" ali pa predsednika S. N. P. J., da laglje kašeje svoje zobe, kako velik in ogroman je njih apetit za hrustanje kapitalistov in socialpatrijotov. Ti pomilovanjs vredno "iskreni" revolucionarji ne smejo ziniti besede, gledališki predstavi, ki se je odigrala v Moskvi pri sprejemu azijskega monarha, kajti nevarnost je tu, da rublji ostanejo v blagajni in se ne trkljajo več v podporo idijotičnih komunističnih vodij in podvodij v tujezemstvu.

Človeku nehotu pride na misel, kako so ti "idijotični voditeljki in "fraztarji" kričali in nategovali svoje jezike, ko je bil Etbín Kristan poslan kot izseljeniški komisar v Ameriko po volji jugoslovanske skupščine in je pred odhodom bil tudi v avdijenci pri jugoslovanskem kralju, kateremu pa ni delal takih globokih poklonov, kot so jih ruški "revolucionarji" delali azijskemu despotu, ampak mu je odprto povedal, da je kot socialist republikanec, ki se pa ne bojuje z bombami in drugimi takimi nasilnimi sredstvi za odpravo kraljevine, ampak z ustavnimi in zakonitimii sredstvi, dokler ne doseže svojega cilja. Očitati so mu, da je izdal delavski razred in se prodal jugoslovanskemu kralju. Kolikokrat so očitali Tonetu Kristanu, da je bil kraljevi minister in posebno povdarjali besedo kraljevi? Kdo naj zopet to našteje? Res je, da komunistični oblastveniki v Moskvi niso bili kraljevi ministri azijskega kralja Amanullah, ampak po njih obnašanju je soditi, da so bili kraljevi lakajji.

Ampak to ni e d i n o dejanje, ki pokazuje, kako "revolucionarna kmečka in delavska vlada" v Moskvi hitro koraka proti desni, kadl starim tradicijam in jih čisti, ki so bile v navadi v starem Bizancu ob času največje servilnosti, ko so najvišji oblastveniki pokladali vladarjevo nogo sebi na glavo ali na svoj tilnik v znak velike udanosti in pasje ponižnosti, ampak so še drugi, ki pokazujejo, da ni treba v Rusiji prav nobene kontrarevolucije, ker "revolucionarna kmečka in delavska" vlada sama skrbi, da te stare tradicije ne izginejo popolnoma, da se tako v ruskem ljudstvu ohrani spoštovanje do diktature peščice ljudi, ki so jih zgodovinski dogodki in zakoni, učinkujoči v razvoju človeške družbe, postavili slučajno na mesto, ki ga zavzemajo.

Vest z dne 18. junija t. l. iz Moskve pripoveduje, da je "revolucionarna" sovjetska vlada v Rusiji dala nove koncesije pravoslavni cerkvi. Cerkev bo lahko obdržavala svoje procesije, duhovni smejo podučevati otroke verouk v privatnih hišah, prinašati smejo sv. pismo in podobe svetnikov na dom svojih faranov itd.

Vest pa ne pove, zakaj in na kakšen način je prišlo do te kupčije med višjo duhovščino pravoslavne cerkve in sovjetsko vlado. Tega ne bodo povedali višji cerkveni dostojanstveniki, ne sovjetski oblastveniki, pa tudi ne komunistični voditeljki v Ameriki, ampak utajiti ne morejo kupčije. Ako kdo daje koncesije, tedaj ima vzroke za to in za koncesije nekaj zahteva. Kdor jih sprejema, pa zopet gleda na to, da ni prikrajšan pri kupčiji. Da pride do takih dogovorov, je treba baratanja. Taka baratanja pa imenujemo kupčije.

Tudi za komunistične voditeljke veljajo Lincolnove besede: Nekaj časa se lahko ima ves svet za norca. Nekaj ljudi se lahko trajno vleče, vseh ljudi in trajno se pa ne more voditi za nos.

Za javnost je vseeno, ako komunistični voditeljki prikrijevajo grehe sovjetske vlade, ali če jih priznajo ali ne, ali če ne vidijo bruna v očeh sovjetske vlade, nasprotno pa prav dobro vidijo pezdri v očeh svojega bližnjaka. Rуска revolucija z vsemi sencami, ki spremljajo sovjetsko vlado, ostane v zgodovini človeštva, kot pojav materijalističnih dejstev, učinkujočih v večnem in trajnem razvoju človeške družbe k popolnosti in stremči po palmi človeške kulture in civilizacije.

Pravice otroka ameriškoga državljanca

Državljanške pravice zakonskega otroka.

Otroci ameriškoga državljanca, ki so se rodili v inozemstvu po očetovi naturalizaciji, so tudi ameriški državljanji. Ali to državljanstvo ne prehaja na otroka, katerega oče, dasi ameriški državljan, ni nikdar stalno v Združenih državah. Z drugimi besedami: v slučaju stalnega bivanja v inozemstvu se ameriško državljanstvo podeduje le do druge generacije.

Tak slučaj je rešilo Vrhovno sodišče dne 6. junija, 1927, v praviči Chin Bowa, ki je zahteval pripustitev v Ameriko, dokazujoč, da je ameriški državljan. Dognalo se je, da bil njegov stari oče ameriški državljan, ker se je rodil v Združenih državah. Njegov sin, oče Chin Bowa, dasi se je rodil na Kitajskem, je bil tudi ameriški državljan v smislu Revidiranega zakona, 1908. Ali do rojstva svojega sina Chin Bowa ni on nikdar stalno v Združenih državah in se je tu nastanil šele po njegovem rojstvu. Valed tega so priseljeniške oblasti smatrale, da Chin Bowa ni ameriški državljan in so mu zabranile vstop v Ameriko. Vrhovno sodišče Združenih držav je enoglasno potrdilo odločbo priseljeniške oblasti. V tej razsodbi pravi sodišče med drugim:

"Združene države trdijo, da točka 1903, glaseča se: "državljanaka pravica pa ne sme prehajati na otroke, katerih očetje niso nikdar stalno v Združenih državah" — pomenja, da le otroci, katerih očetje so stalno v Združenih državah pred njihovim rojstvom, postanejo državljanji po tem predpisu. Tožitelj trdi, da bivanje očeta kadarsbodi pred svojo smrtjo opravilica državljanstvo sina, kadarkoli naj se ta rodil. Te nasprotno trditve so povzročile, da se to vprašanje reši... Po dedovanje državljanke pravice nastopa rojstvom otroka in ne s smrtjo očeta."

Otroci, rojeni v inozemstvu pred očetovo naturalizacijo, ne postanejo ameriški državljanji, razun ako on dobi državljanstvo, ko niso otroci še dosegli starost 21 let in ti otroci stanujejo v Združenih državah začasno očetove naturalizacije, oziroma ako so pripuščeni za stalno v Združene države, predno so dosegli starost 21 let. Ako je oče postal ameriški državljan, ko je otrok, rojen v inozemstvu, dovršil 21. leto, nima očetovo državljanstvo nikakega vpliva na državljanstvo tega otroka, naj latl stanuje tedaj v inozemstvu ali v Združenih državah. Ravnotako ne postane ameriški državljan otrok, ki je bil sicer še mladoleten za časa očetove naturalizacije, ali se ni zakonito priselil v Združene države pred dovršitvijo 21. leta. Mladoletni otrok, ki se je rodil pred očetovo naturalizacijo, postane ameriški državljan šle le tedaj, kadar začne zakonito stanovati v Združenih državah. Iz tega je uvidljivo, zakaj taki mladoletni otroci niso ob svojem prihodu v Združene države upravičeni do ameriškoga pasporta.

Priseljeniške pravice zakonskega otroka.

Otrok, rojen v inozemstvu po očetovi naturalizaciji, je sam ameriški državljan in se priseljeniški zakon nje ne tiče. On more priti v Združene države, kadarkoli hoče. Tudi ako ima kako bolezen, radi katere bi bil inozemec izključen, se mu ne more zabraniti vstop v zemljo. Na primer, ako je tako dete umobolno, ima vendar pravico priti v Združene države, ker je ameriški državljan.

Otroci, rojeni v inozemstvu pred očetovo naturalizacijo, ostanejo inozemci, dokler ne vstopijo na ameriška tla pred svojo polnoletnostjo. Ameriški državljan pa ima pravico zahtevati izvenkvotno priseljeniško vizo za svoje otroke, rojene v inozemstvu pred njegovo naturalizacijo, ako ti otroci nimajo še 21 let in ako niso poročeni. To so predpisi novega zakona, ki je sedaj vstopil v veljavo. Po

prej so otroci med 18. in 21. letom živeli v prednost v kvoti. Sedaj si otroci do 21. leta smejo priti izven kvote. Ameriški državljan pa nima nikakih posebnih pravic glede prihoda sina ali hčerke, ki so starejši od 21 let; ti morejo priti le kot navadni priseljenci brez nikake prednosti.

Dostikrat se dogaja, da sin ali hči ameriškoga državljanca, ki so dobili dovoljenje za izvenkvotno vizo, ne morejo priti v Združene države kakor še le po 21. rojstnem dnevu. Starost ob dnevu prihoda ne ovira priseljeniške pravice do vstopa. Glavna stvar je ta, da je bila prošnja, vpostlana zanj v Washington, odobrena, predno je dovršil 21. leto.

Druga stvar je, ako se sin ali hči, katerim je bila dovoljena pravica do izvenkvotne vize, med tem poroči. Priseljeniška oblast zaostpa stališče, da je bila s to poroko izvenkvotna viza razveljavljena. Vzrok je brčkone ta: otrok ameriškoga državljanca, poročeno ali neporočeno, postane ameriški državljan, ako je pripuščjen za stalno v zemljo pred 21. letom. Ta sin bi potem imel pravico poslati izven kvote po svojo ženo itd., kar bi se protivilo z namenom priseljeniškega zakona od 1. 1924.

Državljanške pravice nezakonskega otroka ameriškoga državljanca.

Državljanstvo nezakonskega otroka, rojenega v inozemstvu, ki ga je privedel v to zemljo eden od njegovih roditeljev, je vprašanje, ki ni rešeno definitivno. V splošnem velja mnenje, da tak otrok pridobiva državljanstvo svoje matere. Na drugi strani se dostikrat dogaja, da možki ob svoji naturalizaciji dajejo vpisati tako nezakonske otroke v svoj državljanški papir.

Priseljeniške pravice nezakonskega otroka.

Nezakonsko dete se glede svojih priseljeniških pravic ravna po materi. Ako mati postane ameriška državljanca, ona more zahtevati za tako dete iste pravice, kot jim imajo zakonski otroci ameriškoga državljanca. Ona vložil prošnjo (Form 633) na isti način za nezakonsko dete kot za zakonsko. Nezakonski oče, na drugi strani, ne more dobiti svojega nezakonskega otroka, rojenega v inozemstvu, kot izvenkvotnega priseljence, razun ako je otroka legitimiral valed poroke z njegovjo materjo ali valed kakega drugega formalnega postopanja.

Državljanške pravice pastorka ameriškoga državljanca.

Državljanstvo očima nima nikakega vpliva na državljanstvo pastorka. Dokler oče živi, otrok prejema državljanstvo od očeta. Ako pa mati po očetovi smrti postane ameriška državljanca, postanejo njeni v inozemstvu rojeni otroci, ki nimajo še 21 let, tudi ameriški državljanji, ako stanujejo v tej zemlji oziroma ako se priselijo sem pred svojo polnoletnostjo. Ako se inozemska mati, razporočena ali vdova, zopet poroči z ameriškim državljanom, nima ta okoliščina nikakega vpliva na državljanstvo njenih mladoletnih otrok, rojenih v inozemstvu in ga tudi nikdar imela. Pred Cable Act od 1. 1922, ki je ustanovil neodvisno državljanstvo žen, je taka žena avtomatično pridobivala moža in zato so njeni v inozemstvu rojeni otroci postajali ameriški državljanji, ako so bivali v tej zemlji pred svojo polnoletnostjo. Od 1. 1922 naprej pa državljanstvo moža nima več vpliva na ženino. Zato taka žena ne postaje ameriška državljanca valed poroke in tudi njeni otroci ostanejo inozemci.

Priseljeniška pravica pastorka.

Nikak ameriški državljan, možki ali ženaka, nima pravico zahtevati izvenkvotno ali prednostno vizo za pastorko. Le resnični roditelji imajo to pravico.

Državljanške pravice adoptiranega otroka ameriškoga državljanca.

Smatra se, da adopcija v nikakem slučaju ne vpliva na državljanstvo adoptiranega otroka. Ameriški državljan ne more potom adoptije prenašati

svoje državljanstvo na inozemskega otroka, niti ne more inozemec potom adoptije odvzeti državljanstvo ameriškemu državljanu.

Priseljeniške pravice adoptiranega otroka ameriškoga državljanca.

Ameriški državljan sme zahtevati izvenkvotno vizo za adoptiranega otroka le tedaj, ako se je taka adopcija formalno izvršila pred 1. januarjem 1924, in to na tak legalen način, kakršn je predpisan v zemlji, kjer se je adopcija izvršila. Pod temi pogoji ima adoptirani otrok iste pravice kot prvi otrok ameriškoga državljanca.

Naturalizacijske pravice po materi.

Državljanstvo žene nima vpliva na državljanstvo njenih v inozemstvu rojenih mladoletnih otrok, dokler oče živi. Ako bi ona sama postala ameriška državljanca in mož ostal inozemec, bi otroci ostali inozemci, razun seveda ako se je rodil v tej zemlji. Izjema pa brčkone velja, v kolikor se tiče nezakonskega otroka, kar smo prej omenili. Po očetovi smrti pa se državljanstvo njenih v inozemstvu rojenih mladoletnih otrok ravna po njej, ako ona postane ameriška državljanca. Naj navaja imena svojih mladoletnih otrok v svojem državljanškem papirju. To utegne preprečiti kasnejše nesporazume.

Priseljeniške pravice po materi.

Po priseljenškem zakonu ima žena isto pravico kot mož, kar se tiče prihoda mladoletnih otrok iz inozemstva. To je, ona sme zahtevati za izvenkvotno vizo za svoje neporočene otroke pod 21. letom. Žena ima celo več pravic kot oče. Kajti, kakor smo videli, ona sme zahtevati isto pravico za svojega nezakonskega otroka. V slučaju, da je mož take državljanke inozemec, nima ta okolnost nikakega vpliva na priseljeniške pravice njenih otrok.

Vstop otroka ameriškoga državljanca ni garantiran.

Treba dobro zapomniti si, da odobrenje izvenkvotne vize za otroka ameriškoga državljanca ne garantira njegove pripustitve v to zemljo. Otroci mora pač odgovarjati drugim predpisi priseljeniških zakonov. Radi tega tudi otroku ameriškoga državljanca ne bo pripuščjen, ako je slaboumo ali ima trahumo ali tuberkulozo ali kako drugo nalezljivo bolezen, radi katere zakon izključuje priseljenca. Druga stvar je z otrokom, rojenim pred očetovo naturalizacijo; tega se priseljeniški zakon ne tiče, ker je ameriški državljan.

FLIS.

Nova odkritja v grafičarski zaradi.

Chicago. — Shirley laboratoriji, od katerih so suhaški agentje prešli nad sto tisoč dolarjev podkupnine, so bili znani že od leta 1922 kot sleparsko podjetje, ki je bilo ustanovljeno, da oddaja alkohol, ki ga je prejemalo od vlade, butlegarjem.

Leta 1922 je bilo podjetje znano pod imenom Val Dona Drug kompanija. Ime so lastniki spreminili, ko je bila družba obtožena, da je nelegalno trčila z alkoholom. Družba je bila takrat obojena na plačitev denarne globe tisoč dolarjev in stroške. Vlade avtoriteta, ki so uvedle preiskavo o grafitanju prohibicijskih agentov, so ugotovile, da je bila sprememba imena le zvijaška družbe, ker ni mogla pod starim imenom spešno operirati svoje podjetje in da je bilo vse to znano prohibicijskim agentom.

Zvezna preiskava pokazuje, da so agentje prešli za vsako galono prodanega izranja dolar podkupnine.

Ženaka oropana.

Chicago. — Ko se je v nedeljo večer Anna Gold vrnila v svoje stanovanje v apartmetno poslopje na 5554 N. Paulina st., je našlela na tri obočena moške v hodniku, ki so ji odvzeli dragulje v vrednosti tri tisoč dolarjev in pobegnili v avtomobilu, ki jih je čakal pred poslopjem.

Delavske športne novice iz Jugoslavije

(Izvirno.)
Ljubljana, 10. junija.
Delavska športna podveza "Svoboda". — Akcija za ustanovitev delavske športne podveze "Svoboda" in za širjenje popolnega osamosvojitve delavskega športnega gibanja od meščanskega prav lege napreduje. Praviljalni odbor, katerega vodi jo sa Franjo Aleš, P. Kovač, Milan Vižič in Karlo Malavrič, sedaj dela na končni redakciji pravil in programa. Podsveto samo pa se ustanovi v jesenski sezoni. Delavski športni klub kadejo zanj veliko zanimanja in je zato pričakovati, da se bo ta akcija povsem posrečila, čeprav so velike in skoraj nepremostljive težkooe. — Na eni izmed zadnjih sej Delavske športne podveze se je tudi odobrilo taktiko, ki jo imajo zastopniki delavskega športa v LNP-ju. Treba je sistematičnega dela in le s njim je moži priti do pozitivnih rezultatov.

SK "Svoboda", Ljubljana. — Ljubljanski športni klub SK "Svoboda" je v sedanjii sezoni prav aglino pričel s tekmovanji in treningi. Članstvo stalno narasta in je tudi opaziti, da se kjub sam dviga i v moralnem oziru. V kratkem času so agilni sodrugi ustvarili prav lep delavski športni klub, ki marškadaj in marškaterevnu meščanskemu klub prav resno konkurira. Ako bo šlo v tem pravcu naprej, bo SK "Svoboda", Ljubljana prišel v 1. razred LNP.

SK "Svoboda", Ljubljana: SK "Amater", Trbovlje. V četrtek, dne 7. junija, je gostovala ljubljanska SK "Svoboda" v Trbovljah in igrala s SK "Amaterjem" nogometno tekmo, ki je v polni meri skoraj vse presenutila. Igralci na eni, kakor na drugi strani so bili dobri in so dokazali, da umejo na svojo nalogo. Igra je v splošnem vsem ugajala. Rezultat 7:2 v korist SK "Svoboda". Ljubljana ni presenetil, ker se je pričakovalo, da bo Amaterji podlegli. Postava Svobode je bila dobra in res izvrstna. Tudi Amaterji so se dobro branili in v lepi igri. Toda so morali podleči premoči Ljubljančanov. V drugi polovici so zabili "Svobodi" dva prav lepa gola. — Sodli je dokaj dobro g. Vrhunc. — Takih tekem bi bilo več treba. Sponavanje med delavskimi klubi je dosedaj pomanjkljivo in vsi tisti, ki sodelujejo pri delavskem športnem gibanju bi morali forsirati tekme med delavskimi športnimi klubi.

Glasiilo delavskih športnikov je revija "Pod lipo", ki ima vedno tri strani športnih vestij in obvestil. Delavski sport je potreben!

RAZNO

Nealični zvočni valovi. Kakor znano, dojeta človeku uho samo tiste zvoke, ki ne zavalojijo več nego 40.000krat v sekundi. To so naši najvišji zvoiki. Še višji povzročajo sicer neke fizioloگیčne učinke, a uho jih ne aliili ve.

O zvokih posebne vrste poročajo sedaj angleški dnevniki. Bogati bankir Alfred Loomis, ki se bavi za sport s fiziko, je v zvezi z enim izmed ravnateljcev newyorkega naravoslovnega muzeja, Frankom Lutzem, eksperimentalno z "zvoki", ki valovijo 300.000 krat na sekundo. So seveda nealični in tudi se ne gibljejo skozi zrak, temveč najbolje skozi vodo ali olje. Loomis in Lutz sta jih prvotno proizvajala s pomočjo kremenastega oscilatorja, ki sta ga v oljni kopol spraviila v tresenje z električnim tokom visoke napetosti.

Nad vse zanimivi so učinki teh valov. Imajo izredno sposobnost, da uničujejo organsko življenje, ki ga zadenejo. Ribe so usmrtili po nekaj sekundah in žabe istotako. Miši so se boljje odrezale. Najprvo so jih otmotili, potem so prebleto stanje in so postale proti nadaljnemu vplivanju imunizirane. Pa in mačke so takoj poginile, dočim niso majhne žuželke, zlasti murni, odneale nobene posebej.

OPAZOVANJA

Dokler je smrt potrebna — Dr. Elmora S. Pettyjohn je dejal zadnje dni na nekem sestanku v Chicagu, da naravne smrti ni in da naravna dolgoletna življenja nima meje. Smrt je v vsakem slučaju nesreča, ki pride valed gotove pomanjkljivosti in gotove zanikarnosti v organizmu. Ta "nesreča" je postala normalna v vseh višjih kompleksnih življenja.

"Moderna biologija je odkrila", je rekel dr. Pettyjohn, "da so mnoge stanice našega telesa neumrljive, toda unikiita jih pod hranjenost in boleznii. Starost in onemoglost je tudi bolezen. Kadar človek premeta boleznii na celi črti, mu bo zagotovljeno dolgo življenje."

Professor Woodruff na univerzi Yale je gojil neke mikrobe v dobrem mediju (redilna snov) in dognal, da glivice ne poznajo naravnne smrti. Po tisoč generacijah so bile tako mlade in krepke kakor v prvi.

Znani dr. Carrell v Rockefellerjevem institutu v New Yorku je eksperimentalno in piščetovim srcem, ki ga je vzel iz zaplodka v jajcu. Srce je živelo in rastle dolgo vrsto let v mediju, dokler ga je dr. Carrell redno izpiral in odzvezal strupene snovi, ki so se nabirale v njem med procesom.

Dr. Mečnikov je zapisal: "Ako bi se mogli zavarovati proti bakterijam, trupom in krogiam, bi lahko vsi živeli 125 let."

Norveški znanstvenik Westberg poroča o nekem možu, ki je živel 146 let. Ko je bil star 111 let, se je šele oženil.

Vsi mnogostanični organizmi umrejo. Edino enostanični, kakršn je ameba, ali pa še nižji, ki niso živeli na rastline, ne poznajo takozvane naravnne smrti. Ameba se pretrga na dvoje in potem je vsaka polovica nova ameba; tako gre dalje in dalje. To je nekaka neumrljivost. Mnogostanični organizmi, med katere spada tudi človek, imajo gotove stanice, ki so potentno tudi neumrljive. To so semenske stanice, ki producirajo novo generacijo in potujejo od roda do roda. Toda organizem kot celota, ki prenaša semenske celice, mora prej ali slej umreti in razpasti.

Dobro je, da se nekateri možje pečajo z vprašanjem premetaanja smrti ali podaljšanja življenja čez sto let v splošnem. To vsakogar pride.

V naši dobi ne pride. Predno je mogoče povprečnemu človeku podaljšati življenje na dvakrat ali trikrat 50 let, mu je treba prej zajamčiti ne samo golo ekzisistenco, temveč vse pogoje za ono višino ekzisistence, ki je merodajna za največji komfort. Kaj pomaga človeku, ako živi sto let, pa nima nič od življenja? In kaj pomaga družbi, če ima v svoji aredi stoletnike, od katerih nima nobene koristi? Človek naj živi toliko časa, dokler je sposoben uživati življenje in delo. Ko ne more več, je samo v nadlego sebi in drugim.

Bodoča znanost bo to gotovo upoštevala, ampak prej bo predvidela človeštvo in uredila znanstveno proizvodnjo, tako da bo še v zaplodku zajamčen tak potomec, kakršnaga bo hotela družba imeti. Nestvori in idiotje, ki danes prevladujejo, morajo biti prej eliminirani s sveta! Kdo bi trpel idijota sto let na svetu!

Dokler je smrt potrebna, bo kosila vsak dan. Kadar ne bo več potrebna, bo pa prihajala zelo poredkoma — mogoče le takrat, ko jo kdo sam pokliče.

škooe. Preiskave so dognale, da uničujejo valovi rdeča krvna telesa. Staklo se je izkazalo kot izoben prevodnik nadzvoknih valov. Če je prišlo v dotiko s njimi in obenet s človeškim telesom, je povzročalo na tem težke opekline. V dotiki z vodo ali z drugimi tekočinami jih je spravilo v nekaj sekundah do vrenja.

Ti valovi imajo torej precejšnjo podobnost s smrtonosnimi žarki, ki je z njimi sočasno eksperimentalni Grindell Matthews. Če imajo kakšno praktično vrednost, bodo pokazali bodoči poskusi.

Vesti iz Jugoslavije

IZZIVANJE OPOZICIJE RADIĆA I PRIBIČEVIĆA V JUGOSLOVANSKEM PARLAMENTU.

(Izvrno.)

Beograd, 9. junija 1928.

Odnosaji med sedanjo Vukičević-Davidović-Korošićevu vladu na eni strani in Stjepan Radićevu in Pribičevićevu opoziciju na drugi strani, postajajo z vsakim dnem vedno bolj napeti in neznanljivi. Kmetako-demokratska opozicija se je zaklela, da mora vrediti Vukičevićevu vlado, pa naj jo stane karkoli. Jasno je, da morajo politični boji valed tega dejstva biti silno nelepni in da mora ves politični položaj v Jugoslaviji biti radi tega silno nestalen in nevzdržen.

Opozicija Radića in Pribičevića obstruira v narodni skupščini. Vlada pač čaka, ali ostrimer ne ukrene, čeprav bi jih prav lahko. Vse demonstracije proti Italiji in italijanckemu fašizmu, ki bi prav zaprav morale imeti splošen nacionalističen značaj, so izvenzle v — obliki velikega strankarsko-političnega nasprotja proti Vukičeviću in ne — proti italijanckemu fašizmu. Opozicija KDK se je spozabila celo tako daleč, da je javno hujskala za vojno, se navduševala za nove krvave konflikte z Italijo, ker je s tam hotela pokazati ves svoj — prenapet patriotizem.

Logično je, da so se te name-re kmalu opazile, kajti opozicija Radićeva in Pribičevića ni mogla skriti svojih misli, ki so se javno izražale v manifestacijah in demonstracijah demokratikov in radićevskih mas na dejeli in v mestih ter predstavnikov Kmetako-demokratske koalicije, narodnih poslancev v Narodni skupščini v Beogradu.

Kakor so razgrajale mase pijanih in šovinizma prezetih študentov in jugofašistov po ulicah in celo za barikadami, tako so razgrajali tudi narodni poslanci v parlamentu. Čudno torej ni, da so bili valed razgrajanja izključeni od skupščinskih sej. Saj se izključilo tudi mali šolski pojbe, če le ne morejo biti pri miru, ali pa morajo iti stat v kot. Predsedstvo narodne skupščine je izključilo osem poslancev, ker so bili le preveč vroče krvi in slavna opozicija, samih bivših reaktoriarcev je vpila na vse pretege, da je to krvav zločin nad parlamentarnizmom, da je to teptanje vidov-danske ustave, da je to sramota, ki ji ni primere.

Toda vse to je le larifari. Kajti sramota ni za vlado, če razgrajoč poslance izlene iz parlamenta za toliko in toliko časa, sramota je to, če se poslancem razveljavijo mandati, če se jih razpusti in če se jih postavi pod zakon o zakšiti države, kakor se je to zgodilo 58 komunističnim poslancem v Jugoslaviji.

In takrat je govoril Pribičević drugače. Danes pa, ko mož ne more do moči, vpije, da je kulturem in bogvekakšen se, škandal za balkansko človeštvo, če predsedstvo narodne skupščine izključi osem poslancev za tri seje, zato, ker tako razgrajajo, da ni mogel pod nobenimi pogoji valed kričanja — stvarno razpravljati! Opozicija Kmetako-demokratske koalicije pa je bila še toliko "balkanska", da je izključene poslance vzela v svojo sredo in jih spravila tako v sejno dvorano našega parlamenta. In ko so možje, videč, da lahko v parlamentu zopet lahko razgrajajo, postali preglasni, je udria v sejno dvorano skupščine žandarmerija dr. Korošca in je dobesedno razgrajajoče in izključene poslance na svojih ramah znosila iz parlamenta. To se je zgodilo danes dne 9. junija leta 1928 po rojstvu gospodovam... v Beogradu...

Nase mpenje je, da ni lepo, da ni vlijudno, kar dela opozicija Pribičevića in Radića. Parlament, daš meščanski ni za pretepanje in za kričanje, pa to velja za vse in ne samo za radićake. V parlamentu se vedi dostojno, kakor na česti, v sobi,

ali kjerkoli. Drugič, ako si bil valed razgrajanja izključen za tri seje, ne hodi nazaj in ne izvaj vnovič. Red mora biti tudi za kmetako-demokratsko koalicio, za Radića in za Pribičevića. Za nas pa je vseeno, ali je v vladi Vukičević, Radić ali pa sam Pribičević. Vai so že bili v vladi, pa nihče ni napravil česa koristnega. Danes se navdušujejo za osebno svobodo, ali baš oni so bili tisti, ki so nesvobodo uvedli, ki so ustvarili zakon o zakšiti države. In vai so proti našim interesom.

Nam je tudi vseeno, če opozicija obstruira ali ne, kajti obstruirala je že takrat, ko je bila na — vladi. S.

Razredna zavest jugoslovanških železničarjev stalna narašča.

Ljubljana, 12. junija.

V teh dnevih se je prav jasno videlo, kam vodi pot delavskega razreda, kam vodi pot socialističnega Saveza železničarjev Jugoslavije. Vršile so se namreč volitve v obratne zaupnike po železniških delavnicah, kurilnicah in premogovnih sekcijah. In te volitve so pokazale, da ima Savez železničarjev — zaupanje od vsega uslužbenstva. Takozvane volte — to je z meščansko ideologijo prešete strokovne organizacije železničarjev so propadle, a naše socialistične so povsod sijajno zmagale.

Nič ne pomaga teror kapitalistične in meščanske reakcije med delavstvom, kajti delavstvo hoče iti po svoji poti in ne po oni, katero naj diktira meščanstvo. Delavec in meščan nima ničesar skupnega, zato mora delavec in prav tako izkoriščani uradniki nastopiti organizirano proti izkoriščevalcem, kajti v njihovih rokah je, koliko hoče imeti pravico.

Savez železničarjev je imel v teku zadnjih let veliko dela, da je mogel pridobiti zaupanje železničarjev. Tudi železničarji so postali po veliki ponesrečni železničarski stavki — politično indiferentni in le kaderček najzavednejših naših sodrugov je vzdržal do časa, ko je tudi za Savez postajalo sonce. Nove in zdrave moči so dale Savezu dosti elana in živost, tako da je vzdržal in da je od sedaj naprej nameril pot navzgor.

V zadnjem času so planili po savezu vai proti socialistični elementu in to od klerikalne vladne do meščanskih železničarskih strokovnih organizacij. Velike redukcije železničarjev v delavnicah in kurilnicah niso mogle razmajarati temeljev socialističnega železničarskega saveza. Nobeni napadi vlade niso mogli priti do živga socialističnim železničarjem, kajti njihova zavest je bila močna kakor nikoli poprej. Odpušiti najaktivnejših članov iz službe in drugo, vse ni nič zaleglo. Savez je šel svojo pot naprej. In danes lahko reče, da ni samo večina železničarjev na strani saveza, nego da je domalega celokupno številko jugoslovanških železniških delavcev v taboru našega socialističnega saveza. Ako bi po drobno navajali vse volilne rezultate v posameznih kurilnicah in delavnicah, bi lahko prav točno videli, kako močni so sedaj socialistični delavci in železničarji, zlasti še v krajih, kjer nasprotne organizacije niti svojih kandidatnih list niso mogle postaviti. Najlepše zmage našega saveza pa so brezdvorna bile v Ljubljani, Mariboru, Sarajevu, kjer je Savez dobil prav vse zaupnike, v Indijii in drugod. Povsodi lepe zmage, povsodi probujajoča se razredna zavest našega železniškega uslužbenstva.

S temi volitvami, kakor smo že dejali, si je savez železničarjev pridobil zaupanje celokupnega železniškega uslužbenstva. To je znak konsolidacije železniškega razrednega gibanja, to pa je obnem tudi znak prebujene zavesti med železničarji. Naj pridejo v socialistične strokovne organizacije tudi železniški uradniki in zmaga delavstva, zmaga proletarijata nad izkoriščevalci bo gotova stvar.

Arktično ozemlje odkril jugoslovanški mornarji

V zadnjem času je bilo veliko govora o arktičnem otočju ali Franz-Jozefovem ozemlju, katero je italijan. general Nobille preletel s svojim zrakoplovom v svoji prvi polarni ekspediciji, predno se je ponesrečil ob povratku iz severnega tečaja. Mnogi so tudi mislili, da je morda prišel na kopno na Franz-Jozefovo ozemlje.

To severno ozemlje je bilo odkrito povodom arktične ekspedicije avstrijske fregate v letih 1873-74. Poveljnika te ekspedicije Payer in Weyprecht alovita kot odkritelja, toda moštvo fregate je večinoma obstajalo od naših mornarjev. Njihovi odločnosti, pomorski izurjenosti in vztrajanju gre pravzaprav slava na tem odkritju dotedaj nepoznane zemlje v bližini severnega tečaja. Poveljnika sta kratila novoodkrito zemljo, o kateri se je potem pokazalo, da je le otočje, z imenom avstrijskega cesarja in dele late z imeni drugih članov cesarske rodilne, daš je ledeno ozemlje še vedno znano pod starim imenom.

Franz-Jozefovo ozemlje, kakor poosemamo iz poročila ameriškega zemljepisnega društva, obstaja iz skupine otokov. Trideseterica izmed teh je deset milj in več dolga in mnogo drugih je manjšega obsega. Nekateri otoki so pa celo do 50 milj dolgi. Otočje leži, kar se tiče zemljepisne širine, nekoliko bolj severno od otočja Spitsbergna in njegovo središče je toliko daleč proti vzhodu od King's Bayja na Spitsbergu, kot je New York vzhodno od Detroita. To-liko je oddaljeno proti severu od obali Rusije in Norveške, kot je Chicago severno od New Orleansa; ravno toliko je tudi oddaljeno od severnega tečaja.

Morja med severnim delom otočja Spitsbergna in severnim delom Franc Jozefove zemlje je navadno zamrzjeno v vsej svoji daljavi, tako da je ploiba proti severu redkoma mogoča. Celo manjše mbrske ofine med posemznimi otoki Franc Jozefovi zemlje so večno zamrzjeni, dočim širše ošine postajajo proste ledu v poletju. Med južnim delom Spitsbergna in južnim delom Franc Jozefove zemlje se dostikrat najde odprto morje poletji. Bolj proti jugu je morje tesno nakrcono s plovecimi ledeniki iz skoci te morajo predreti parniki, ki plujejo iz Rusije ali Norveške v Franc Jozefovo ozemlje.

Ker se to ozemlje nahaja toliko bolj na severu kot Spitsbergen in toliko bolj proti vzhodu, tako da je bolj odtegnjeno ogrevaločemu vplivu velike morake struje (gulf stream), je Franz Jozefova zemlja še bolj značilno arktična zemlja kot Spitsbergen. Nazvali so je že "najbolj karakteristično polarno zemljo". Večina otokov obstaja iz visokih planot, pokritih z ledom. Vegetacija oniš malo točk, ki so poleti proste anega, je prav pičila; rastejo le rastlinski lišaji, mahovje in neke trave. Tudi živali je malo; nekaj malo belih medvedov in lisic na kopnem in mrožev in tulnjev v vodi. Največ je ptic. Velike jate drobnih potapljalak in severnih golobov obkakuje to ledeno ozemlje od marca do septembra. Severnih jelenov ali zajcev ni najti.

Zanimiva in velike važnosti za ljudi, ki bi se tam zgrubili, je ogromna količina priplavljenega lesu ob obalih ošin med otoki. Ta les izvira gotovo iz velikih sibirskih rek, ki se iztekaajo v ledeno morje.

Komu spada Franz Jozefova zemlja, je sporna reč. Avstrijska fregata z našimi mornarji ga je odkrila in raziskali so ozemlje Angličl, Amerikanci, Rusi in Italijani. Rusija ga je l. 1914 neuradno proglašila za svoje ozemlje, isto pravico baje uveljavlja sovjetska vlada. Velelet se niso izjavile še nikdar o tem, tako da je Franz Jozefovo zemljo še vedno smatrati kot zemljo nikogar.

FLIS.

Železničar. delavstvu moramo zato klicati: Naj živi razredna zavest, naj živi socialisti!

Privedopitno-medicinsko kramljanje.

Ta muha — vsaona, katere — na primer prav ta-le, ki se ispehaja v suh prvavih po krabo, je peed našaj minutno masljiivo iskalo svoje priljubljeno hranu na stvarah, ki jih ne morem imenovati. Na njenem telescu in nohtih so tisoči bakterije. Tu bi utegnil najti kali logarja, grizelje, jetike in še marsikatera druge bolezni. Sicer pa — saj te sami veste! Valle temu boste jedli ta kruh, tati se nemara izpostavljaš amrti to boleznijo, čije vroka ne boste nikdar dognali.

Z druge strani gled tam-le pas. Ne vovim, da ga imate zelo radi, kar nu kljub vsem boleznim, ki vam jih lahko zanesa v hišo, dovoljate, da se izprehaja po vašem stanoviščaju. Pes se praska — torej ima bolha. Zamislimo si, da bi bilo nekaj teh bolh s podgane, ki je okuena s bubonsko kugo, in predstavite si, da e-ta izmed teh drobčkanj skakalove kočoi na vašega otroka, ki se tako ad igra s psom. Otrok bo dobil bo-vezni, ki bo isprva celo zdravnika krivostna in ki utegne zaporedoma pokostiti vse rodnikane člane in ustvariti kužno središče, soper katerega se bodo morali boriti vse zdravstvene oblasti.

Smehljate se? ... Ni treba. Tati se je nedavno zgodilo v Havru, v Sudimpeiti, v Novem Orleansu in v Filadelfiji.

Škrivnata malarija.

Eden najzanimivejših primerov namudi drobčan organizem, o kateremzemo, da je eden vzrok malarije. Ta trušna prašiv hiva v prvi dobi svogea obstoja v redkih telesnih človeka krvi, kjer živi brezposlno živjanje in se množi tako, da poganja pore ali trome po priliki tako kot roba. Prisotnost te živi povroča anisti drgetajoši kriš, ki označujejo malarijo. Boleznikna kal v svojem vrvm, še nepopolnoma razvoja lahko edaj stori bolne ljudi, v čijih kri se e utihotaplja. Vsako leto jih usmrti igode in tisoče. Vendar pa ne more upustiti bolnišča, dokler se ne prebrani, zato tudi ne okuži drugih in ogino saeno s svojo krvijo.

Samo na nekem mestu postane ta vršiv popolno bitje: namreč v konarjevem žolodu. In spet ne v ledeno kategaricki komarju, marveč amo pri komarju, ki ga imenujajo Anopheles. Ko le-ta yesna malo človeka krvi, v kateri je omenjena kal, se bo kal v njem spolne rasmnozila in ustvarila nove pokoljenje, ki se e nastalo v komarjevih sinastih žlezah.

Če zdaj tak komar piči človeka, e okušen s malarijo.

Človek lahko prebiva na obredju močvirja, ki je palno miasmov, lahko poljubno brodi po močvirnih vodi in je celo piše, pa si v nezavestnosti, da vi naselel malarijo, dokler ga ne piči kak komar omenjene vrste.

Italijanska vlada je prva odpravila malarijo v Rimski Kampenji, ki je bila še od pantiveka na slahem glasu. Prebivalci so morali opremiti okna in verande s kovinskimi mrežami, osušiti lute, v katerih je stala pokvarjena voda ali vsaj vsako stoto-ječo mlako pohliti s tanko plastjo petroleja, ki je brani dostop komarjem, da niso mogli tu odlagati svojih jajček, hkrati pa je petrolej porčil sive lidenke. Komarji so morali početi izginiti, ker niso imeli pogojev za obstoj.

Tudi društvo Suetškega prekopa je s podobnimi sredstvi izpremenilo lamraljivo v izredno bivališče, daš je le l. 1900, ko so tri četrtine prebivalcev bolehalo za malarijo, nameravalo povsem upustiti to mesto.

Rumeno mršico.

Kakor prebivši komar Anopheles malarijo, tako tako druga vrsta komarjev Stegomyia živi rumeno mršico.

Zanimivo je, kako se doglali to dejstvo. Prvi ga je zaslužil dr. Notta iz Novega Orleansa. Toda teorije dr. Notta niso vobudile v znanstvenem svetu nobene poternosti: l. 1881, ko so bile še domala poostajene, jih je jel dr. Karel Finlay iz Havana znova braniti, vendar brez usodnega odv-ata. L. 1898 so ameriške čete zasledile Kubo. Nenadoma so bila postavljena pred izredno resen problem, kakaj težko si je misliti bolj nesaznajo in nezdruženo mesto kot je bila Havana pod španckimi oblastjo. Odnosno, uprav zarovo postopanje z ameriških častnikov je naposled doglo poglavitni cilj: ogramni kupi nesage, mlike s smrdljivo vodo in dr-

gi kričeči nehitijski pojavi so bili odstranjeni, pa tudi prebivalstvo se je v tem pogledu izdatno poboljšalo. Kmatu ni bilo nesata, kjer bi se higit-jenske urvede izvrševale toli natančno kakor v Havani. Postala je najbolj znašna mesto na svetu. Valle to-mu pa so vojaki vesomer umirali, Rumeno mršica jih je kosila kakor neko kolosa sušeno vojake.

Po prizadevanju dr. Finlaya, ki je vstrajno trdil, da je krivec tega po-juva komar, ne pa nesagne, je wash-ingtonska vlada imenovala komisijo štirih vojaških zdravnikov, izmed katerih je eden med rastehavanjem umri kot žrtve to bolezni. Med ameriškimi vojaki je bilo dovolj junakov, kakor so jih zdravniki potrebo-vali. Naredili so jih v skupine in pod raznimi pogoji okužili.

Nekatere skupine so živele v protostorih, kjer so umirale žrtve rumeno mršice, ležale na onesnaženih posteljah in si oblačile obleke za to boleznijo umrlih. Vse čsa pa so jih strano varovali pred komarji; najlajo odprtime v sobi so bile zavarovane s kovinskimi mrežami. In gij — nuba-ben član te skupine ni naselel rumeno mršice. Med skupinami, ki se bi-vale v najbolj higijenskih razmerah, a niso bile zavarovane pred komar-jevimi piči, je šest sedmim moč takaj zbolelo za mršico, nekaj pa jih je umrlo. Posebno se potam ponavljali večkrat in v raznih okoliščinah. Pav-se se je potrditi isti rezultat. In tako so se ljudje naposled prevarili, kdo je krivec in komu je treba napo-vedati vojno do umrljega.

Premazan savražnik.

Fed vodstvom polkovnika Gorge-sa, moča krepke roke in hkrati človeka, ki je imel medan čaš za praktično-se, so Američani napovedali l. 1900 zdravstveno vojno, ki pa je bila tako odločna, da š. l. 1901 ni bilo n. pr. v Havani več ko š smrtnih primerov za rumeno mršico. Tega polkov-nika so kasneje poslali v Panama Tudi ti kraji, prej grobišče tolikih žrtve rumeno mršice, so danes do-cela zdravi.

V Bio de Janeiro, enem izmed naj-bolj prosluhih gredišč polnostnega komarja, je dr. Oswaldo Cruz ispeljal uprav na vzorcu naših boj soper ru-meno mršico. V prvih letih je imel v ta namen na raspolago 3000 mož, ki jih je razdelil v brigade pod vod-stvom deseterice zdravnikov in 70 zdravniških asistentov. Komarje so uničevali s petrolejem in hkrati bolni-ke skrbno izolirali (take da se ko-marji niso mogli več okužiti, osenja-kri s kalni), kar je pokazalo bliskavo uspeha. V aprilu l. 1908 so zaseli l. 1904 je bilo v omenjenem mestu kmaj deset smrtnih primerov za ru-meno mršico. Od tega leta dalje je padlo število na ničlo.

(Konec prihodnj.)

RAZNE VESTI

Haifa obtočen kršitve prohibicije.

Chicago. — Sodnijska obravnava proti Titus Haifa, aldermanu in volinemu odborniku s 48 varda, radi kršitve prohibicijskega zakona prične 9. julija. Obavnavna se bo vršila pred zveznim sodnikom Fred L. Whannom. Haifa je obtočen, da je načeljeval butliogarskemu sindikatu na severni strani mesta, kateri je imel nad milijon dolarjev prometa letno.

Chavver soper v ježi.

Chicago. — Charles Cleaver, ki je obtočen, da je bil vodja roparjev, ki so v feb. t. i. napadli vlak v Evergreen Parku in odnesli \$133,000, je bil v soboto soper odpeljan v zapore v Wheaton, od kjer je pred dvema tednoma pobegnil s štirimi drugimi jetniki.

Cleaver se je zdravil v Bride-well bolnici radi poškodb, katere je dobil v boju s policaji, ki so ga po begu zasledili blizu Mel-rose Parka, kjer se je skrivati.

Samomer radi brezposelnosti.

Chicago. — David Holler, star 40 let, je bil v nedeljo najden mrtev v svoji sobi v poslopiju 2436 W. Madison st. Zadužil se je s pilinom. Za vzrok samomora se navaja brezposelnost.

Zavržen bahaj.

Domiljav kritik se je bahaj v družbi, da je mož njegovoga perasa tako, da poljubno deli čast in slavo.

Neka dama je pripomnila: "In z razdaljevanjem ste tako radodarni, da za vas nič ne preostane."

Sergej Savinov: ZRCALO

Anno domini 1920. Zima. Carigrad. Morda se še kdo spominja, da so pripeljali takrat v nekdanjo Konstantinovo prestolico sto tisoč ruskih emigrantov. Pripeljali in pustili so jih — živite, kakor veste in znate.

Emigranti so se razšli po mestu po hotelih in brlogih, po kopalnicah in pristaniščih. Na hitro roko so otvorili ljudake kuhinje, prenočišča, prodajalne in pralni-če, razlesli so se po vseh kotičkih tega tipičnega orientalskega mesta in na izrazito postavo ruskega emigranta v angleški vojaški sukjni in čepici si nale-teli i na stambulkem pokopalni-ču i v hišici zamrljenega Ejjuba, dremajočega v kotu Zlatega roga.

Toda komaj so zasarele luči na glavni ulici Pera, komaj je zastopelo življenje po nočnih lokalih in hotelih, je gnala neka skrivnostna sila te rjaskasto-zelene vojaške suknje iz vseh brlogov Carigrada in hodili so med elegantnimi Angličl in našopirjenimi Francozi v sijaju in razkožju — tuji, nepotrebni, ponižani in posebljeni.

Tudi Gamov je nosil angleško vojaško suktnjo in čepico — druge obleke ni imel. Že tri tedne je imel svestičke v javnem prenočišču, spal je na slami, dobival je brezplačno obed in zave-dal je je, da ni najnevarnejši med nesrečnimi. Vsako jutro je hodil v mestno upravo in na konsulat, da pregleda oglase in dobi kako službo, toda hodil je saman. Tolajši se je, da s jutranjimi izprehodi vsaj čaš ubije in da mu ni treba sedeti do obeda v prenočišču. Nekaj je moral početi, da bi se dnevi ne velikl kakor meseci. In tako je hodil povpraševati, če se ni morda iz-pravnilo kako mesto.

Vsak večer je dolgo snažil s konjako šteto zakrpane škor-nje, drgnil s krpo ostroge in čistil nohte. Ko je spravil svojo zunanost za silo v red, je vsu-patil prenočišče in se napolil na Pera. Po dolgih mesecih na bo-jišču in v bolnici ga je vleklo v nepremagljivo silo med ljudi. Sredi mnogih elegantnih Ang-liošev, Francozov, Grkov, Tur-kov, Armencev in Arabcev je bil kakor preroben. Zlasti ženake so ga mikale. Ženake... To je o-pojna beseda, to je magičen elem-ent, ki pošene moškemu kri v žile, pa naj bo še tako neare-čen, stromašen in sapsušen.

Pred sijajno rasvetljeno iz-ložbo parfumerije, na vogalu glavne ulice, kjer je vrvenje mnogih največje, stoji Gamov. Ogleduje mimoidoče plašče in kokuhe, rdeča usteca in pošeljiv-je oči, kakor da hodijo mimo samo ženske. Stoji in vdihava vonj parfuma in pudra, nosrdvi mu drhte, oči zatiska in pa široko odpira.

Včasih zavihra pred njim zametasti plašč in pokažejo se no-tice v avilnih nogavicah. Tedaj mu šine kri v glavo in v glavi se mu zavrti. Ta ali ona se osre-že na Gamova, toda rjaskasto ze-lena vojaška suknja ji takoj pre-žene skomine.

Gamov stoji, ogleduje, čaka in predi. Vsak večer čaka, da se pojavi dama, s katero bi se seznačil in je spremlil domov. Kaj in kako bo potem, ga ne zanima. V duhu vidi razpuščene laze in belo, mehko telo. V glavi se mu vrtil in vse telo ga boli v pričakovanju opojne naselade.

Ko postane hladno in ko leza vraga za obratnik, vtakne roke v šep in se zameša med množico. Osira se na vse strani, mi-gogrede se dotika tenak, njegove roke se na vides slučajno do-tikajo tenkih bokov in vedno, kadar zasene ob tenaki komolec, se aljudno opraviči: pardon. — Hodi, kakor da je še vedno v u-lanaki uniformi in črni, lakirani paradni čepici. Vijudno se umi-ka damam, gleda jim v oči ih vsaki lepotei pomietnike, kakor je bil vaden kot kavalerijski po-ročnik.

njim. Na vogalu se je ustavil in pustil elegantno damo mimo. In zopet so ga njene oči poširale. Gamov je šel za njo in vdihaval ostre vonjave. Oči so se mu sve-tile in zadovoljno se je smehljaj. Na vogalu je zavila na drugo stran in se ustavila pred izlož-bo... Čaka!

Gamov je naglo prekoračil uli-co, prevladno se je približal od zadaj dami, stoječi pred širokim zrcalom, in pogledal ji je čez ramo. V bajno razsvetljenem zrcalu je zagledal bled obraz, rdeče ustnice in zelene zenice modrih, hladnih oči. Nežna, do-bro negovana roka je popravlja-la šal, ki se je ovil in visel čez ramo.

Proti svoji volji je dvignil glavo in zagledal nad elegantnim kožuhom v zrcalu pošeljiv smehljaj na kosmatem obrazu z globoko udrtimi očmi, oguljeno čepico in zamazan obratnik rjav-kasto zelene vojaške suknje.

Pogled na svojo bedno sunan-jnost mu je pregnal vse skomin-je po mehkem ženakem telesu. Smešno! Obrnil se je in odšel po Pera, kakor da sploh ni imel na-mena preživeti noč v obseju strastne ženake.

A njene obrvi so se namrtile in njene ustnice so zasopetale v čisti francoski:

— Ah, ti Rusi! Celu z ženaka-vi ne znajo občeavati tako, kakor možki drugih narodov. Sa-mo čaš sem izgubila.

Nuga-Tone zida zdravje in moč.

Mr. Clarence B. Vassar, Great Falls, E. C. se počuti zelo zadovoljen zato, kar je Nuga-Tone upravljalni svaj, da mu je valed toliko zdravila Nuga-Tone dodelila, ki je vsega stala 60 centov. Nuga-Tone dodelilo "Za in čaš pripomoček Nuga-Tone vsehmo, ki je omenjeval. To je napravilo vse kar ste volili, da zdravite."

Nad milijon ljudi je prepričani, da je Nuga-Tone zdravilo zdravilo, kar vam pravi-mo. Nuga-Tone zdravilo, valed tega neomajne-močkati ste ste stali, vse bolj, če ste stali, imate zasotino, glavne, migrene, otla, in do jati, polvrzene življenjske urbane, ali mate delovne otake, ali alho se počutite osredeni in slabi. Vi lahko dobite Nuga-Tone zdravilo s predajo zdravila. Ali vas trpove silna tuga v očaji, zaita mo-čaj in napiši se vas in silaj se dobiti. (1927)

NAROČNI POZORI

Znamenje (May 31-28) pa-metni, da vam je naravnost po-letnih ta čaš. Ponočno je pravočasno, da vam lista bo ustavljeno. Ali lista ne prejeto-ta, je mogoče vstavljeno, kar ni bil plačani. Aha je v ali pla-čano in ga ne prejeto-ta, je mo-gelno vstavljeno valed nepopolno-močkati, plačate nam dvanajst in navedite stari in novi naslov.

Nali nastopilni so vsi dra-ževni tajniki in drugi nastopil-niki, pri katerih lahko plačate nastopljeno.

Narodna na celo leto je \$2.50 in na pol leta za \$1.50. Člani E. N. P. J. doplačajo \$4.50 na leto, na pol leta \$2.50.

Za mesto Chicago in Cieto na leto \$7.50, pol leta \$2.75, na člane \$4.50.

Za Evrope stane na pol leta \$4.50, na vse leto pa \$6.00.

Tednik stane na Evrope \$1.75. Člani doplačajo name 50c na polnjeno.

Mladinski List stane na celo leto \$1.00.

Narodna lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNISTVO "PROSVETA"

2437 E. Lawrence Ave. CHICAGO, ILL.

NAZVANILLO.

Društvenim tajnikom in taj-nicom se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spre-membe nazlovo članov in štir-nik, nazlovo novih članov, ter imena in nazlovo odstopih, izstopih in insolentnih članov naznaniti upravništva Prosveta, da se lahko tedno vrodi listnik na pošiljanje lista Prosveta. Imena in nazlovo, katere pošlje-je glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Toraj je sate valna, da vsaki pošljete na našli sate pripravljeno listina vse nazlo-ve upravnistva Prosveta pona-haj. Pri vsaki spremembi nazlo-va naj se vsaki členi stari in novi nazlovo. Upravništvo aljud-no spira, da društveni tajniki in tajnice to spoštujeva.—Philip Goffman, upravilica.

NAROČITE IN KNJUGO "AMERIKI SLOVENC"

J. Sheriff: DON JUANOVA SMOLA

Gaston, gzdal in v brki Douglasa Fairbanka, toda žal brez njegovih misli, se je na videz zelo zanimal za izložbo knjigarne v glavni ulici. V resnici pa mu ni nobena stvar na svetu tako presedala kakor knjige. Toda tik knjigarne je bila izložba svilene robe, pod katero je stala dražestna, vitka črnolaska. Zato stojt Gaston že skoraj pol ure kakor pribit pred knjigarno, nervozno si viha brke, popravlja monokel in obdružuje skrivaj diven profil lepe neznanke. Boji se, da bi je znova ne zgrešil v ječi, kakor večerj in prevčernjšim, ko je taval nervozno sem in tja, se zaletaval v mimoidoče in ardic brela piške, ki so se mu zapletali med noge. Bil je prvi Don Juan, toda moderen, skeptičen in razsedn Don Juan. Zato ni odvrnil pogleda od svojega dražestnega plena. Sklenil je izbrati ugodno priliko in razviti vso svojo spretnost, zgovornost in izurjenost galantnega moča. Dama pred izložbo je bila vredna tega, in Gaston, ki je izbiral kravate in svoje prijateljice kot pravi umetnik, si je že stokrat dejal, da še nikoli ni videl tako dražestne postavice, take divnega obraza in tako zapeljivih oči. Njegovo izurjeno oko je takoj opazilo, da se zanima lepota za svileno robo samo navidezno, v resnici pa ogleduje v

izloženem oknu svojo lepoto in moža, ki je tretjič trdovratno hodi za njo po mestu. Gaston je najprej temeljito pregledal teren kakor izkušeni general pred bitko, potem je pa sklenil napasti trdnjavo. Z elegantno kretnjostjo si je popravil monokel in stopil k lepi neznanici. Dama se je komaj premagala, da ni od presenečenja na ves glas zakrivala. Ni se obrnila. Gaston si je razlagal v svoji samozavesti njegovo zadrego po svoje, in pozdravil je dražestno damo s kretnjostjo, dostojno Dona Cesarja de Bazana.

— Sele tedaj se je lepota obrnila in odšla hitro mimo izločb po promenadi. Toda Gaston je bil že pri nji.

— Oprostite gospodična blaženi, ki ne pozna drugega načina, da bi se z vami seznanil. Dovolite — Gaston Derville je moje ime. Vračam se po dolgem času v to mesto, kjer že davno nimam prijateljev. Bil sem tako srečen — in tu je postal skoro liričen — da sem srečal vas. Dražestno bitje.

— Dražestno, toda omoženo.

— Tem bolje, milostiva. Tudi jaz sem bil.

— Tudi vi ste bili?

— Očmenjen, milostiva.

Neznanki so se nekam čudno zakrile oči pod dolgimi trepalnicami. Gaston je takoj opazil lakravo v njenih očeh.

Tristo vragov, — je pomislil, — pa menda ni ta dražestna da-

ma prijateljica moje bivše žene. Še tega bi bilo potreba. Ne, to ne bi bilo prijetno. Toda spoznati bi ga ne mogla nobena. Brki in nekaj let burnega življenja izpremeči zunanost.

Znova si je popravil monokel in nabral sape:

— V zadrego ste me spravili milostiva, kajti dojem, da sva se nekeje že srečala, dojem, ki mi je vzel ves pogum, ko sem se hotel približati vam, ma znova navdaja. Toda zaman si belim glavo, da bi se spomnil, kje in kdaj sva se že videla. Predolgo sem bil odsoten.

— Zares? To je zelo zanimivo, Tudi meni se zdi, da sva se že srečala. Je že dolgo, odkar ste odpotovali?

— Šest let.

— Šest let — to je pa res čudna igra naključja. Če se ne motim, sem postala točno pred šestimi leti žrtev naključja ali boljše rečeno ironije. Pomislite, peljala sem se s parnikom "Pot v nebesa". Bože moj, kaj vam je? Ali ste poznali ta parnik?

Vpršala je s tako ironičnim glasom, da je Gaston ostrmel. V zadregi si je popravil monokel.

— Vidim, da se tega parnika niti po imenu ne spominjate. Nikar si ne belite glave.

— Prav zares ne vem, milostiva.

— Njč ne da. S tem imenom je združeno najmušnejše poglavlje mojega življenja.

Takrat sem bila še nezkušena in moške podlosti še nisem poznala. A mož, s katerim sem se seznanila, je imel toliko poguma in tako malo skromnosti, da mi je zmešal glavo. Zdaj, ko je minilo že šest let, lahko povem, da so me grehi, katerih je bilo polno življenje tega zanimivega moča, naravnost očarali. Zdaj obžalujem, da ni na svetu zavarovalnice proti grdim lastnostim bodočih zakonastih mož. Izplačila bi mi visoko premijo. Mož, ki sem ga odklonila njetm na ljubo, ni bil lep, pač pa zanesljiv.

Res da ni bilo na njem nič posebnega. Rekordov ni odnašal niti v tangu, niti v pijačevanju. Bil je neznožno zmeren in pošten mož. Oni, ki mi je dala prednost, je bil pravi cinik, in znal se je tako spretno dobrihati, da jo je na prvi pogled očaral. Skratka, bil je njen tip, njen ideal, njen sen. Njen divni sen, ah, krasnejši od resničnosti. Videla je samo njega, samo njega in nikogar drugega. Po njenih žilah se je pretakala kri osemnajstletnega dekleta. Ni slutila, kaj jo čaka. Varil jo je giuppo, nizkotno varal. Takoj na dan svatbe. Še zdaj zadržati pri misli na nazorno, nerazumno deklino. Ker videti je ni mogla. Sovražila je njene debele, rdeče ustnice, njeno polt, ki ni bila ne žrna ne rjava in njene miške oči. Gnusila so se ji njene pobotice živalake kretnje. — Kaj neki je našel na nji. Na tej mali zamorski pesalki! Vrnila se je sama, z ženitovanjskega potovanja, kajti njen vzorni mož je izstopil v marseillkem pristanišču in odšel z zamorsko pesalko na novo ženitovanjsko potovanje, ne da bi se od žene vsaj pisemno poslovil. V svojem obupu je postala malone lirična. K sreči je udarec kmalu prebolela. Tinktura časa je najboljšo zdravilo sveta. A drugi kavalir, ki jo je tako vstrajno zalezoval in ki ga je v svoji lahkomišelnosti tako neumljeno spodbila, je bil vstrajen. Silenila se mu je torej ovestiti tako, kakor se je znaša ovestiti samo Dalia možu, ki jo je tako podlo varal. Naključja azmo ji je pomagalo.

— Šdaj imam dobrega zaščitnika. Je aristokratski mojster Evrope v boksu. Prišel je, da premikasti mojega moža, če ga le najde. O, prepričana sem, da bo ste tudi vi navdušeni za mojega Jimmija. Gotovo vam bo srečanje s njim prijetno.

Pršla sta na vogal Velike ulice. Eleganten gospod krepke postave je stal na trotuarju, kakor bi koga pričakoval. Ko ju je zagledal, je stajal peš.

— To je on, moj prijatelj Jimmy. To je — — —

Toda dražestna dama ni imela prilike predstaviti Gastona. Ne, Gaston si nedvomno ni želel takega srečanja.

Ko se je obrnila, ni bilo nikogar ob njeni strani. Na hodniku so ležali samo drobci razbitega monokla.

— Služabnik se je vrnil: "Vase prevzvišenost, ljudi je poslal pred seboj v Versailles." — "No, to je že nekaj, pa ne še vse. Vprašaj ga, če je plemič." Sluga gre in se vrne: "Da, prevzvišenost, plemič je." — "Tako je prav! Naj torej pride in videli bomo, kaj je."

Vojvoda se približa in pozdravi. Nadškof pokima z glavo in se komaj zganja, da napravi malhen prostor v vozu. Zapazi križ Svetega Ludovika. "Gespod, prvi vojvodi, žal mi je, da sem Vas pustil čakati, pa saj uvidite, da nisem mogel dati prostora v svojem vozu kakemu nemaniču. Vem, da ste plemenitaš. Vi ste bili v službi, kakor vidim?" — "Da, prevzvišeni." — "In potujete v Versailles?" — "Da, prevzvišeni." — "Najbrže v pisarne?" — "Ne, nimam nič opraviti v pisarnah, grem se zahvaljevati." — "Komu? Gospodu de Louvoisa?" — "Ne, prevzvišeni, kralju." — "Kralju? (Šdaj se je je nadškof umaknil in naredil nekoliko prostora.) Kralj Vam je torej nedavno kako milost naklonil?" — "Ne, prevzvišeni, to je dolga zgodba."

— "Le pripovedujta!"

"Dve leti od tega, kar sem oženil svojo hčer z nekim malo bogatim človekom (nadškof je zasedel nekoliko prostora, ki ga je prej odstopil), toda zelo slavnim človekom." (Nadškof je zopet odstopil prostor.) Vojvoda nadaljuje: "Njegovo Velikanstvo se je blagovoljno zanimalo za te ženiče (nadškof je napravil mnogo prostora) in je obljubil mojemu zetmu prvo vladno namestništvo, ki bi se izpraznilo."

— "Kako vendar! Kakšno majhno namestništvo, brez dvoma? V katerem mestu?" — "To ni le v mestu, to je vladno čelo provincino." — "Ojoj!" pravi nadškof in odskoči v kot voza. "Čez celo provincino!" — "Da, in ker je ona izpraznjena, gre tja." — "Moja provinca Berri, ki je hčem prepuštili svojemu zetmu." — "Kaj! Gospod, vi ste guverner? — vi ste torej vojvoda iz..." In hotel je kar stopiti iz voza. "Toda, gospod vojvoda, kaj ne govorite? To je vendar neverjetno; toda kam ste me spravili? Odpustanje, da sem Vas pustil čakati..." Ta neverjetni sluga, ki ni bil v vozu, Zelo sem nesrečen, da sem še verjel Vaši besedi, češ, da ste plemič: Kolkolji ljudi pravi to, pa niso plemenitaši! Ah, gospod vojvoda, jaz sem ves zmeden." — pomirite se; oprostite slugi, da je rekela, da sem pošten človek; oprostite tudi meni, da se Vam nisem predstavil, ko sem prosil, da bi me sprejeli v svoj voz."

Profesor razlaga: Narava je vedno pravična. Vzemimo slepac. Vsak slepec ima mnogo bolj razvit sluh in vonj, nego oni, ki vidijo.

— To je res, pripomni učene, kajti če vzamemo človeka, ki ima eno nogo krajšo, vidimo da ima drugo daljšo.

— To je res, pripomni učene, kajti če vzamemo človeka, ki ima eno nogo krajšo, vidimo da ima drugo daljšo.

Videl je. Gospodična (po obisku d čemu sinčku): "Ali mi da ljubi?"

Sinko (odločno): "Ne, g dičena!"

Gospodična: "Zakaj ne?"

Sinko: "Videl sem, kaj ste pravili z atekom, ko vas je poljubiti..."

ZNIŽANA CENA KNJIG
KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCJI—izvrstna krasna knjiga, obsega 622 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane.....\$2.00

SLOVENSKO-ANGLJSKA SLOVNIKA—selo polnina in lahka razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznilih risnih informacij, stane samo.....\$1.50

ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači naravne zakone in splošni narave, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo snaih za talenno in duševno dobro.....75c

FATER MALAVENTURA—V KABARETU—animirva povest iz življenja ameriških frančiškancov, in doživljai rejska, izvrstno spoprijeta s slikami.....75c

ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija dnuj skritiga dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....75c

JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki jo je opisl slovit ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Mohak.....60c

ZAPISNIK S. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 222 strani mahko vezana, stane samo.....15c

"HERZENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mahko vezana, stane samo.....10c

"INFORMATOR"—knjižica z vsami potrebnimi podatki o S. N. P. J.—selo priporočljiva za štano—stane samo.....10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za \$7.45.

Plajte penje na:
KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA
Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite list Prosveta vsak dan za eno leto in knjige AMERIŠKI SLOVENCJI, vredne \$5.00—obo nam pošljete brez odbitka svote \$7.50.

All pa tri knjige: SLOV.-ANGLJSKA SLOVNIKA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna \$1.50, in FATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svote \$7.50.

To velja na štano S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$6.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za \$2.50 knjig, a. pr. JIMMIE HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCI in HERZENICA in INFORMATOR ako nam pošljete svote \$4.00. Ne člani pošljejo \$4.00. All pa za \$2.00 pošljete list Prosveta in knjigo JIMMIE HIGGINS. Nečlani \$3.00.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsaš mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in ustrelila pošljite na upravništvo na naslovi:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime.....

Naslov.....

Država.....

Polštvan \$.....

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene smerns, unijako delo prve vrste. Vsa pojavnila daje vodstvo tiskarne

Polje po informacije na naslovi:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA

A. P.: LASTOVKA

In ko ji je postalo slabše, je v silnem kesanju hitel prosit župana, naj piše po sina.

Starka skrb pa mu je vklesala ponoči s finim dietom nove gube v lice.

Polagoma se je zmrčilo. Emilija je zaprla oči, njen obraz je izražal pokoj.

Olga je tiho vstala in se po prstih bližala oknu. Zunaj je nalezaval sneg, na ulici ni bilo nikogar. Strnila je nalahno zavesi. V peči je cvlil veter. Ozrla se je še enkrat in njen pogled je dolgo visel na obrazku nesrečne prijateljice.

"Spi," je šepnila mehanično.

Zavzdihnila je lhte, kakor zavzdihne v sanjah otrok, ki je bil zaspal med jokom, in odšla.

4.

Kljub strahnemu viharju jo je oče župan mahnil pod noč v gostilno "pri zlati čaši". Burja mu je s koščeno roko bila v obraz. Tlačil je klobut v glavo, držal ga neprestano, da mu je odrovenela roka. Ko je vstopil, so ga pozdravili s globokim spoštovanjem. Odkimal je malomarno, otepni sneg s čevljev in udobno prhal.

"Dobro, da sem se tu, inče bi bil še ukeza izgubil." "To je vreme, kaj?" je odgovoril profesor Slama, ki je še sedel na stalnem prostorčku v svojem kotu in odmikal stol za prišleca. Ta se je bil med tem iznebil težkega koluha s pomočjo natakarice, kateri je šepnil v uho zašeljeno količino kisline. Nato se je ozrl po miazah, kakor bi hotel pregledati vse tiste, ki so ga bili prepovršno pozdravili. Oči, dve mali pikli sredi nezmernega polja temno rdečih lic, so bile solzne od vetra.

"Ti si imel lahko, ko stanuješ blizu," se je obrnil na prijatelja.

"Pa sem se tudi le s težavo odločil, danes zapustiti streho," je odgovoril posestnik vile "Zvezde". "Kako pa, da nisi sinčka s seboj pripeljal?"

"E, kaj češ, ne ljubi se mu bogve kaj; truden je še od vojnje. Tako nas je iznenadil. Nisem mislil, da pride. Ravno bi se bil moral vkrcati na krajšo vojnjo."

"Jaz pa sem računal t' njim; prav lahko bi par večerov nadomestoval svetnika pri igri."

"Pa res nismo že dolgo igrali."

"In tudi še ne bomo. kajti sodnika nekaj časa ne bo tako lahko pridobiti za kaj takega."

"Čisto umljivo. Siromak mi je pravil, da je najžalostnejši človek na svetu."

"Filozofač!" je siknil nekdo pri drugi mizi.

Župan je bojevito okrenil glavo, kolikor je pač dopuščal silni vrat, in ostro meril Olivega zarocenca, sedečega pri sosedni mizi v družbi dveh prijateljev.

Profesor Slama je junasno podpiral župana z grajačim zibanjem kosmatega obraza, pri čemer se je posvetil tuintam izpod brade kosček umazanega ovrtnika. Nato je izpuhnil dim, nagnil čašo in rekel:

"Zdaj, ko naj bi se na starost ogreval ob sreči mladega življenja!"

Mesto župana je odgovoril zopet dijak.

"Grel bi se rad ob pečli, ki je ni nikdar zakuril."

Profesor ga je oplazil s srditim pogledom, pri sosednih mizah so se počeli muzziati.

Obmolknili so in opazovali v zadregi natakarico, ki je nalagala v peč. Prisluškovali so tulenju viharja, in tedaj se je v sobo pri-

plazila misel, da je v taki noči najbolje, biti čim prej doma.

Emilijino sobo je razsvetljevala slabotna luč. Ob postelji je sedela Nežika s pobožno knjigo v roki.

Nastala je divja noč. Opolnoči so se prebudili razjarjeni duhovi. Togotno je hrulo sunaj in ropotalo. Stresalo je vrata, prijemalo za kljuko, trkalo, kakor bi strahen nekdo siloma zahteval vstop v hišo. Butilo je ob sid, tresčilo nekaj in padalo med silnim vzdihom. Burja je stesala svojo suho roko med hiše. Dvignil se je plamen lučke, na Nežikinem obrazu so se pojavile prečudne potene strjenega strahu. Z grozo so zrje umirajoče oči boinice v to spačno masko. Sence so se kot v divji bolečini spenjale kvlišku in zopet padale. Zadržil je krohot viharjev in smeh viharčkov.

Emiliji so se dvignile obrvi, oči so izražale skrb. Tiho, pretrgano je ispregovorila "Nežika, niso li ona vrata odprta?"

Nežiko so te besede predramile iz tope groze in vstala je pogledat, vas zmesena.

"Saj so saprta," je rekla poiglasno.

Sape so se pehale in suvale, rešale klicale se in si polvišgavale. Zimski hlapi so drveli kot pijsane tolpe zmagovitih barbarov, dvignili krik do neba; to so bile sile, ki so grozile razganiti polje gosd in mesto.

Zabrenčalo je tako čudovito strašno, da je Nežika obstala kakor okamenela in se ni mogla več ganiti.

"Gospod, usmilil se nas!" je jeknila bolestno. In zopet se je čul Emilijin glas, ubit in suh: "So pa tudi dobro saprte one durit tam?"

Nežika je kimala, saj grio ji je bilo stisnjeno in trdo.

"Od tam prihaja hlad — saj veš," je nadaljevala Emilija. V prah ji je hrčalo. Tam je bila soba mamice, tam so bili njeni vzdih, še živeči, njene solze. Tistih sidov pač nikdar ogrevala ljubzen.

Strahotno je brnelo na ulici. Tulenje burje, ki se je z rezkim glasom lomila na oglih, je bilo časih tako nenaravno, da se je čulo, kot bi od daleč klical nekdo obupno na pomoč. Udarilo je nekeje na dvoršču tako silno, kot bi se hlap podirala. Vmes se je glasila pesem viharjev, podobna groznemu krakanju gavrnov.

Nežiki se je naenkrat zdelo, da se spenja po sidu pošast, ki hoče v sobo. V tistem trenutku se je Emilija hotela obrniti na drugo stran in je strahno zastokala:

"O, kako me boli, kako grozno je vse to!"

Njen glas je bil naenkrat čudovito čist in zveneč; njene blodne oči so trenutno vzplamtele.

Nežika je počela divje nagio moliti molitev, trenutno zamisljeno; nezmeren strah ji je bil celo očenah hipoma izbral iz spomina:

"Odprište, angelji, nebeska vrata, velika in slata! Obni, o Gospod, sveti svoj pogled na tega trpečega otroka — —!"

Zledenela ji je molitev na jeziku, kajti zašklepetalo je zunaj, kakor bi se zlodeji pretepali s izruvanimi drevesi. Spodaj so vrata zamolklo udarila.

V divjem strahu je segla Nežika nagio po blagoslovljeni vodi. Kajti nocojnjo noč je kraljeval sam gospodar pekla. Bilo je še tako ogabno, kot bi švoril Bog hudicu, tako je hrulo in lomastilo v prirodi.

Zadobnelo je pod okni in Nežiki se je zdelo, da so se zaznajeale stene. Zamajala pa se je bila v divji omotici ona sama.

"Jezus!" je kriknila in hitela klicat gospoda.

"Gospod, gospod, ali ališite? All ališite, gospod?"

(Dalje prihodnjik.)